

Katowice, dnia 7 lipca 2009 roku

K-RD-KL/4160/4398/175/09

Numer rejestru A/247/09

D E C Y Z J A

W SPRAWIE WPISANIA OBIEKTU DO REJESTRU ZABYTEKÓW „A”

Na podstawie art. 6 ust. 1 pkt. 1 lit. c, art. 7 pkt. 1, art. 8, art. 9 ust. 1, art. 89 pkt. 2, art. 91 ust. 4 pkt. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ((Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm. – Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959 i Nr 238, poz. 2390 oraz Dz. U. z 2006 r. Nr 50, poz. 362 i Nr 126, poz. 875 oraz Dz. U. z 2009 r. Nr 31, poz. 206 i Nr 97, poz. 804) oraz art. 104 § 1 Kpa w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego na wniosek Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ulicy Wojska Polskiego 1–29 w Rudzie Śląskiej, przekazany przez Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Rudzie Śląskiej

ŚLĄSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTEKÓW ORZEKA

WPISAĆ DO REJESTRU ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO POD NUMEREM A/247/09 NASTĘPUJĄCY OBIEKT:

BUDYNKI MIESZKALNE – DWA CIĄGI DOMÓW ROBOTNICZYCH – USYTUOWANE W RUDZIE ŚLĄSKIEJ – NOWYM BYTOMIU (GMINA RUDA ŚLĄSKA, POWIAT RUDA ŚLĄSKA) PRZY ULICY WOJSKA POLSKIEGO 1–15 I 17–29, WZNIESIONE W LATACH 1910–1912.

Opis obiektów stanowi załącznik numer 1 do niniejszej decyzji.

Właścicielem budynku jest Wspólnota Mieszkaniowa Nieruchomości przy ulicy Wojska Polskiego 1 – 29 w Rudzie Śląskiej. Zarządcą nieruchomości jest Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o w Rudzie Śląskiej.

Wpis do rejestru zabytków obejmuje budynki w obrysie murów zewnętrznych, usytuowany na działkach numer 2630/88 i 2631/88 – granice ochrony zaznaczono na mapce stanowiącej załącznik numer 2 do niniejszej decyzji.

U Z A S A D N I E N I E

Na wniosek Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ulicy Wojska Polskiego 1–29 w Rudzie Śląskiej, przekazany przez Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Rudzie Śląskiej pismem z dnia 8 sierpnia 2007 roku, Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach rozpoczął postępowanie administracyjne w sprawie wpisania do rejestru zabytków nieruchomych województwa śląskiego budynków mieszkalnych położonych w Rudzie Śląskiej w dzielnicy Nowy Bytom przy Wojska Polskiego 1–29. Karty ewidencyjne obiektów, opracowane w 2005 roku przez Pracownię Projektowo–Urbanistyczno–Konserwatorską *Abakus* z Chorzowa, zostały włączone do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Karta ewidencyjna zawiera podstawowe informacje o obiekcie, w tym jego historię, opis oraz dokumentację zdjęciową. Ponieważ wnioskujący jest jedyną stroną postępowania, Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków odstąpił od zawiadomienia o wszczęciu postępowania.

Dwa ciągi domów robotniczych w Rudzie Śląskiej wzdłuż Hirschstrasse (dzisiaj ulicy Wojska Polskiego) powstały najprawdopodobniej w latach 1910–1912 dla pracowników huty żelaza

Friedenshütte (późniejszej Huty Pokój). Dwa wielosekcyjne budynki zlokalizowane zostały w centrum osady *Friedenshütte* (obecnie dzielnicy Nowy Bytom), w bezpośrednim sąsiedztwie rynku. Tworzyły zachodnią pierzeję Hirschstrasse, być może uzupełniając istniejącą zabudowę pierzejowo-kwartalową mieszczańskich kamienic. Niewykluczone, że decyzja o lokalizacji budynków związana była z budową w Nowym Bytomiu kościoła Świętego Pawła. Zespół ten jest zlokalizowany w sąsiedztwie historycznego centrum dzielnicy. Było to miejsce o wyraźnym charakterze reprezentacyjnym, wokół i w pobliżu którego wznoszono najważniejsze budowle miejscowości, w tym monumentalny kościół Świętego Pawła, ratusz, a także reprezentacyjne kamienice.

Oba budynki przy ulicy Wojska Polskiego 1–15 i 17–29 posiadają podobną formę i schemat obiektów o powtarzalnych sekcjach (zróznicowane są jedynie sekcje narożne). Ślepe, niewykończone ściany szczytowe budynków od strony zachodniej świadczą o zamiarze kontynuacji zabudowy w formie pierzei, jednak wybuch pierwszej wojny światowej uniemożliwił realizację planowanej inwestycji.

Dwa ciągi domów robotniczych w Rudzie Śląskiej wzdłuż ulicy Wojska Polskiego stanowią interesujący pod względem walorów architektonicznych oraz urbanistycznych, zachowany przykład patronackiego zespołu budynków mieszkalnych na obszarze dzisiejszej dzielnicy Nowy Bytom. Architektura budynków wyróżnia je wśród typowej zabudowy robotniczej Górnego Śląska, czyli tak zwanych familoków. Budynki tworzą spójną kompozycję architektoniczną, o imponującej kubaturze, która harmonijnie wpisuje się w układ przestrzenny dzielnicy. Wzniesione zostały z cegły, czyli tradycyjnego budulca domów robotniczych, charakteryzują się jednak starannie zaprojektowanymi i urozmaiconymi elewacjami

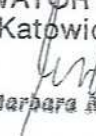
Zabudowa mieszkaniowa przy ulicy Wojska Polskiego 1–29 w Rudzie Śląskiej jest przykładem wysokiej klasy architektury patronackiej zarówno w skali Rudy Śląskiej, gdzie stanowi ważny układ urbanistyczny dzielnicy, jaki i w skali regionu.

Wskazane we wstępie niniejszej decyzji administracyjnej art. 6 ust. 1 pkt. 1 lit. c ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm. – Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959 i Nr 238, poz. 2390 oraz Dz. U. z 2006 r. Nr 50, poz. 362 i Nr 126, poz. 875) o brzmieniu następującym: „*Ochronie i opiece podlegają bez względu na stan zachowania zabytki nieruchome będące, w szczególności: dziełami architektury i budownictwa*”, jak również art. 3 pkt. 1 definiujący pojęcie zabytku: „*Użyte w ustawie określenia oznaczają: zabytek – nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową*” – są to główne przepisy o charakterze materialnoprawnym, dające podstawy do objęcia przedmiotowego obiektu ochroną prawną. Formalnoprawnym wyrazem tej ochrony jest wydanie decyzji przez Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków stosownie do upoważnienia ustawowego wynikającego z art. 89 pkt. 2 i art. 91 ust. 4 pkt. 3 wymienionej ustawy.

Pouczenie

1. Od niniejszej decyzji służy stronom - na podstawie art. 127 § 1 Kpa odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie, za pośrednictwem Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia.
2. Przed upływem terminu do wniesienia odwołania decyzja nie ulega wykonaniu – art. 130 § 1 kpa.
3. Wniesienie odwołania wstrzymuje wykonanie decyzji – art. 130 § 2 kpa.

ŚLĄSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTEKÓW
w Katowicach

mgr Barbara Kijman

ZAŁĄCZNIK NR 1
DO DECYZJI NUMER K-RD-KL/4160/4398/175/09
Z DNIA 7 LIPCA 2009 ROKU

NUMER REJESTRU ZABYTKÓW A/247/09

O P I S O B I E K T U

Domy robotnicze wielosekcyjne, usytuowane w linii zabudowy wzdłuż zachodniej strony ulicy Wojska Polskiego w Rudzie Śląskiej – Nowym Bytomiu, wzniesione zostały prawdopodobnie w latach 1910–1912 dla pracowników huty żelaza *Friedenshütte*.

Budynki są murowane z cegły maszynowej w układzie *krzyżowym* oraz licowane klinkierem w układzie *główkowym*. Detal architektoniczny wykonany jest z profilowanej cegły (gzymsy, fryzy, obramowania, dekoracyjne płaszczyzny poszczególnych elewacji) oraz barwnej biało-wisniowo-brązowej cegły (parapety zewnętrzne, ozdobne blendy oraz dekoracyjne pasy elewacji).

Budynki o rozczłonkowanej bryle, wzniesione są na rzucie zbliżonym do litery „C”. Złożone są z trzech charakterystycznych członów – głównego oraz dwóch niewielkich skrzydeł (północnego i południowego), które ustawione są prostopadle w stosunku do budynku głównego. Człony budynku dodatkowo są zaakcentowane od strony elewacji północnej, wschodniej i południowej dziewięcioma dwuosiowymi pseudoryzalitami, jak również pięcioma dwuosiowymi ryzalitami, znajdującymi się od strony elewacji zachodniej trzonu zasadniczego. Mieszczą one pięć stref wejściowych prowadzących do poszczególnych klatek schodowych budynku. Ryzality usytuowane są w czwartej i piątej, ósmej i dziewiątej, trzynastej i czternastej, dziewiętnastej i dwudziestej oraz dwudziestej trzeciej i dwudziestej czwartej osi elewacji. Ponadto w trzeciej osi skrzydła północnego i pierwszej osi skrzydła południowego znajdują się strefy wejściowe prowadzące do poszczególnych klatek schodowych skrzydeł budynku. Pseudoryzalitami zwieńczone są szczytami o zróżnicowanej formie zamknięcia – w skrzydłach o wykopu wklęsło-wypukłym, w trzonie zasadniczym budynku od strony elewacji wschodniej cztery skrajne szczyty nawiązują do łuku wielolistnego, natomiast środkowy zwieńczony jest łukiem wklęsło-wypukłym z uskokiem. Ryzality zachodnie zwieńczone są w partii dachu trójkątnymi szczytami.

Budynki są czterokondygnacyjne, podpiwniczone, z częściowo użytkowym poddaszem, przechodzącym od strony elewacji północnej, wschodniej i południowej w formę piątej kondygnacji. Budynki nakryte są dwuspadowymi dachami, pokrytymi dachówką ceramiczną typu zakładkowego.

Wszystkie elewacje charakteryzują się różną ilością osi w poszczególnych kondygnacjach. Elewacja frontowa (wschodnia) rozczłonkowana jest ceglany cokołem zwieńczonym od góry rolką, gzymsem międzykondygnacyjnym w formie ozdobnego pasa wykonanego z naprzemiennie wysuniętych i wycofanych cegieł występujących pomiędzy pierwszą i drugą kondygnacją. Całość elewacji wschodniej zwieńczona jest ceglany gzymsem wieńczącym złożonym z fryzu wykonanego z naprzemiennie wycofanych i wysuniętych cegieł. Elewacja zachodnia wyróżnia się charakterystycznymi uskokami, znajdującymi się pomiędzy pierwszą i drugą oraz dwudziestą szóstą i dwudziestą siódmą osią. Trójosiowe elewacje południowa skrzydła północnego i północna skrzydła południowego są cofnięte w trzeciej osi, a pomiędzy drugą i trzecią osią zlokalizowany jest uskok. Elewacja północna skrzydła północnego, elewacja wschodnia skrzydła południowego oraz elewacja południowa skrzydła południowego zwieńczone są ceglany gzymsem wieńczącym złożonym z fryzu z naprzemiennie wysuniętych i wycofanych cegieł.

